

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ BOOK REVIEW

ΑΡΧΕΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ 2013, 30(1):121–122
ARCHIVES OF HELLENIC MEDICINE 2013, 30(1):121–122

Διαφορική Διάγνωση

Θεόδωρος Δ. Μουντοκαλάκης

Ως μη άμεσος χρήστης ενός τέτοιου βιβλίου, ίσως να μην είμαι ο καταλληλότερος που θα μπορούσε να κάνει τη *stricto sensu* παρουσίαση της τέταρτης έκδοσης της «Διαφορικής Διάγνωσης» του ομότιμου καθηγητή Θ.Δ. Μουντοκαλάκη. Το αποτολμώ όμως (όπως το αποτολμώ), επειδή μου δίνεται μια μοναδική ευκαιρία να ξαναβρεθώ με το συγγραφέα στις σελίδες του Περιοδικού που με συνέδεσε μαζί του, διατυπώνοντας ταυτόχρονα κάποιες απόψεις, τις οποίες νομίζω επίκαιρες.

Το γεγονός της εξ ολοκλήρου ανανεωμένης τέταρτης έκδοσης ενός μονοσυγγραφικού βιβλίου διαφορικής διαγνωστικής υπερχιλίων σελίδων είναι σπανιότατο για τα ελληνικά ιατρικά γράμματα. Η τεκμαιρόμενη δε από την εξάντληση των χιλιάδων αντιτύπων των προηγούμενων εκδόσεων ευρύτατη αναγνωσιμότητά του το καθιστά εξ ίσου σπάνιο γεγονός στο πλαίσιο της ελληνικής ιατρικής εκπαίδευσης. Ο συνδυασμός των δύο γεγονότων συνιστά, ως εκ τούτου, «πράξη εκπαιδευτικής αριστείας». Μιας αριστείας που η αναγκαιότητά της είχε λησμονηθεί, κατά τη διάρκεια των 35 τελευταίων ετών της ζωής του συγκεκριμένου βιβλίου, στο όνομα της αναζήτησης του στίγματος της ελληνικής Ιατρικής μέσα στο ουτοπικό όραμα της μονόπλευρης ερευνητικής αριστείας. Έτσι, η διαμόρφωση ενός αποδεκτού –γιατί όχι και υψηλού– μέσου επιπέδου Ιατρικής, που έχει ανάγκη ο τόπος μας, έδωσε τη θέση της στην παραγωγή ερευνητών ικανών να λαμπρύνουν το ελληνικό όνομα στους ναούς της βιοϊατρικής έρευνας των χωρών της Εσπερίας. Η καινοτομία αντικατέστησε τον αυτονόητο πρωταρχικό στόχο της ιατρικής εκπαίδευσης, μένοντας η ίδια μετέωρη και αφήνοντας συνάμα μετέωρη ολάκερη την υπόθεση της υγείας του λαού μας. Τα αποτελέσματα αυτής της επιλογής, όπως τα βιώνουμε σήμερα, δικαιώνουν –δυστυχώς– εκείνους τους λίγους που, εις πείσμα του συρμού, επέμεναν πεισματικά στο ρόλο του

Τέταρτη έκδοση
Εκδόσεις ΤΕΧΝΟΓΡΑΜΜΑmed, Αθήνα, Δεκέμβριος 2012

δασκάλου. Ένας απ' αυτούς είναι ο Θ.Δ. Μουντοκαλάκης και το εν λόγω βιβλίο του είναι η κατάθεση της άποψής του.

Η «Διαφορική Διάγνωση» είναι άποψη για πολλούς λόγους. Ο πρώτος είναι η ίδια η ελληνική γλώσσα του βιβλίου. Οι φοιτητές και οι γιατροί, στους οποίους απευθύνεται, θα μπορούσαν σίγουρα να βρουν τα περιεχόμενά του σε κάποια ξενόγλωσσα συγγράμματα. Αυτά που θα μάθαιναν, όμως, διαβάζοντάς τα στα Αγγλικά ή σε οποιαδήποτε άλλη ξένη γλώσσα, δεν θα ήταν ποτέ όσα και όποια μπορούν να αφομοιώσουν μελετώντας τα στη μητρική τους γλώσσα.

Η ανάπτυξη της επιστημονικής γλώσσας είναι από μόνη της μια νοητική λειτουργία. Γι' αυτό και η ανάπτυξη της ικανότητας ιατρικής σκέψης στα Ελληνικά δεν μπορεί να γίνεται με τη χρήση αγγλικών όρων. Πολύ περισσότερο όταν αυτοί οι όροι δεν έχουν ενσωματωθεί, εννοιολογικά κι όχι απλώς επικοινωνιακά, στη γλώσσα μας. Αυτός είναι ένας βασικός στόχος για τη συγγραφή ιατρικών βιβλίων στα Ελληνικά. Αλλά για να πραγματοποιηθεί, χρειάζεται συγγραφείς που να γνωρίζουν και τη σύγχρονη Ιατρική και την ελληνική γλώσσα. Η ποιότητα της μάθησης είναι άρρηκτα συνυφασμένη με την ποιότητα της γλώσσας, και η ποιότητα της Ιατρικής, γενικότερα, είναι συνάρτηση του Λόγου κι όχι απλά της γλώσσας των λειτουργιών της.

Μια άλλη άποψη που κατατίθεται στη «Διαφορική Διάγνωση» είναι αυτή της βασιζόμενης σε ενδείξεις Ιατρικής. Χωρίς αυτή τη μέθοδο εκτίμησης του βαθμού της αβεβαιότητας, υπό την οποία λαμβάνονται πάντοτε οι ιατρικές αποφάσεις, το βιβλίο δεν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί σύγχρονο. Η «Διαφορική Διάγνωση», όμως, είναι κάτι παραπάνω από ένα, κατ' αυτήν την έννοια, σύγχρονο ιατρικό βιβλίο. Η μεθοδολογία της διαγνωστικής σκέψης, στην οποία εισάγει τον αναγνώστη του, υπερβαίνει τα όρια της πιθανολογικής προσέγγισης. Ο συγγραφέας γνωρίζει καλά ότι «δεν μπορούν να μετρηθούν όλα τα πράγματα που αξίζουν, όπως δεν αξίζουν κι όλα τα πράγματα που μπορούν να μετρηθούν». Ξέρει πόσο χρήσιμο εργαλείο είναι η γνώση του βαθμού αβεβαιότητας, άλλο τόσο όμως κατανοεί ότι ο γιατρός πρέπει να αποφασίσει και στις πάρα πολλές περιπτώσεις που οι ενδείξεις είναι ασθενείς ή ανύπαρκτες. Με την εισαγωγή της πιθανολογικής σκέψης στην Ιατρική ο αναγωγισμός και η αιτιοκρατία ξεπεράστηκαν αλλά δεν καταργήθηκαν. Η σοφία βρίσκεται στη χρήση των ορίων

της κάθε μεθόδου. Σε αυτή την Τέχνη προσπαθεί να μιλήσει τον αναγνώστη η «Διαφορική Διάγνωση».

Ο τρίτος βασικός λόγος, για τον οποίο θεωρώ το βιβλίο του Θ.Δ. Μουντοκαλάκη κατάθεση εκπαιδευτικής ιατρικής άποψης, είναι η διάταξη της ύλης «από το σύμπτωμα/σημείο στη διάγνωση». Τις τελευταίες 2–3 δεκαετίες έχουν προσέψει οι προσπάθειες να διαμορφωθούν αυστηρά κριτήρια για τους ορισμούς των διαφόρων νοσημάτων. Ακόμη και ο Λιναίος θα έμμενε έκθαμβος μπροστά στην ταξινομική μανία των σύγχρονων νοσολόγων. Τουλάχιστον εκείνος έδειξε το δρόμο για την ταξινόμηση των άπειρων μορφών της ζωής, ενώ οι σύγχρονοι ταξινομοί της ασθένειας επιχειρούν την ταξινόμηση γνωσιολογικών μορφωμάτων. Δεν υπάρχει, βέβαια, καμιά αντίρρηση ότι οι συγκεκριμένες προσπάθειες έχουν εξασφαλίσει έναν πρωτόγνωρο βαθμό εσωτερικής εγκυρότητας στις κλινικές μελέτες (αν και όχι πάντοτε με τις καλύτερες των προθέσεων). Για την εφαρμοσιμότητα, όμως, των έγκυρων αποτελεσμάτων τους ποιος θα μιλήσει στους γιατρούς; Αυτή ακριβώς την απόσταση ανάμεσα στις ενδείξεις και στην κλινική απόφαση καλύπτει η προσέγγιση της «Διαφορικής Διάγνωσης». Κι είναι αυτή η απόσταση που χωρίζει την τεχνοκρατική από την ανθρώπινη επιστήμη.

Αυτοί είναι οι λόγοι που με κάνουν να βλέπω τη «Διαφορική Διάγνωση» του Θ.Δ. Μουντοκαλάκη ως «Αστρολάβο της Ιατρικής» –κλέβοντας από τον πρόσφατο τίτλο του άλλου μεγάλου Κρητικού, όχι για λόγους αισθητικής, αλλά γιατί κι οι δύο μού επιβεβαιώνουν την πεποίθηση ότι καθένας από το μετερίζι του και με τα όπλα του –άμα τάχει– μπορεί να πολεμά την «κρίση».

Τάσος Γερμενής

Καθηγητής Ανοσολογίας

Ιατρική Σχολή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας